

AMERİKAN GELİR İDARESİNİN BİR UYGULAMASI:
VERGİ GÖNÜLLÜLERİ UYGULAMASI
BENZER BİR ÖNERİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ İÇİN
“VERGİ KLİNİĞİ”

(“TAX CLINIC” PROJECT FOR UNIVERSITY STUDENTS:
A PROPOSAL SIMILAR TO THE ‘TAX VOLUNTEERS PRACTICE’ EMPLOYED BY
THE UNITED STATES INTERNAL REVENUE SERVICE)

Yard. Doç. Dr./Asst. Prof. Dr. Özgür BİYAN*

I. GİRİŞ

Mükelleflerin vergilerini rahat ödeyebilmeleri, beyanname vermekte kolaylık, dilekçelerin hızlı bir şekilde işleme konulması, mükelleflerin vergi dairelerinde personel tarafından karşılanması, verilen hizmetlerin nezaket içerisinde verilmesi, mükelleflere hiçbir şekilde ayırt etmeksizin eşit bir şekilde davranılması da mükelleflerin nazarında önem arz etmektedir. Vergi dairesine gittiğinde yapmak istediği işlemin hızla yerine getirildiğini gören mükellef çok daha memnun bir şekilde ayrılır ve idareye olan bakış açısı da olumlu şekillenir. Bu anlamda vergiye karşı bakış açısının da olumlu etkilendiği genel olarak kabul görür. O nedenle idarenin mükelleflere getirdiği her türlü kolaylık bu anlamda önemlidir.

Gelir İdareleri, vergi tahsilatını kolaylaştırmak ve hızlandırmak amacıyla mükelleflere yönelik hukuki düzenlemeler yanında, pratik olarak da bir takım uygulamaları hayata geçirmektedirler. Mükelleflerin vergilerini kolayca ödemeleri için olanak yaratılmasından, beyannamele- rin kolayca doldurulmasına kadar pek çok hususun amacı verginin tah- silatını kolaylaştırmaktır. Örneğin Türk Gelir İdaresinin, kira beyanna- melerinin kolay doldurulması, MTV'nin kolay ödenmesi, taksit vb. ko- laylıklardan yararlananların kolayca ödeme yapmaları, beyan döneminde mükelleflerin bilgilenmelerini sağlayan broşürlerin dağıtılması, hatta gelir idaresi elemanlarının görev aldığı beyanname doldurma noktaları gibi uygulamaları da bu kapsamda düşünülebilir.

* Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü

Amerikan Gelir İdaresinin (IRS) "vergi gönüllüleri" uygulaması ile ilgili bildirimleri okuyunca bu konu hakkında bilgi vermek ve öteden beri aklımdaki bir düşünceyi sizlerle paylaşmak istiyorum. Önce IRS uygulamasına bakalım.

II. VERGİ HESAPLAMALARINI ÖĞRENİN VE BULUNDUĞUNUZ BÖLGEDE FARK YARATIN.

Amerikan Gelir İdaresi (IRS) işte bu slogan ile bir çağrıda bulunuyor. Hemen arkasından da ekliyor: *Nasıl fark yaratabilirsiniz. Basit. "Gönüllü Gelir Vergisi Asistanlığı" (Volunteer Income Tax Assistance) ve "Yaşlılar İçin Vergi Danışmanlığı" (Tax Counseling for the Elderly) "uygulamalarına katılın"*¹.

Kısaca **Vergi Gönüllülüğü (Tax Volunteers)** programı kapsamındaki bu uygulamanın amacı dar ve orta gelirli aileler (yıllık 53.000\$ ve altı kazananlar) başta olmak üzere yaşlılar, engelliler, İngilizcesi yeterli olmayan mükellefler de dahil olmak üzere gelir vergisi beyannamelerinin düzenlenmesi esnasında ihtiyaç duyulan "bilgi desteği"ni sağlamak olarak belirlenmiştir. Bu yöntemle IRS oldukça da başarılı sonuçlar almayı başarmıştır. 2014 yılında ülke çapında 3,6 milyondan fazla gelir vergisi beyannamesi bu uygulama aracılığı ile doldurulmuştur.

III. VERGİ GÖNÜLLÜLÜĞÜ PROGRAMI

A. Programın Esasları

Vergi gönüllüsü olmak için basit bir başvuru yapılması yeterli hale getirilmiş ve IRS çalışanı olsun olmasın herkesin program kapsamında görev almasının önü açık tutulmuştur². Yapılan başvuru sonrası özel eğitim verilmekte, eğitimler hem yüz yüze hem de online, internet üzerinden yapılmaktadır. Program oluşturulan başvuru noktalarında icra edilmektedir. Eğitilen kişilerin (gönüllülerin) görev yapacağı ve mükelleflerin yardım almak için başvuracağı noktalar (tax sites) oluşturulmaktadır. Söz konusu başvuru noktaları mahalle merkezlerinde, kütüphanelerde, okullarda, alışveriş merkezlerinde ve buna benzer yerlerde konuşlandırılmaktadır. Bu başvuru noktalarında zaman kısıtlaması ol-

¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi edinmek için bakınız: <http://www.irs.gov/Individuals/IRS-Tax-Volunteers>, (Erişim: 22.08.2015).

² Bkz. <http://www.irs.gov/pub/irs-pdf/fl4310.pdf>

maksızın esnek bir şekilde 7/24 destek alınabilmesi mümkün hale getirilmiştir.

B. Vergi Gönüllüsü Pozisyonları

Vergi Gönüllülüğü programlarında çeşitli sınıflandırmalar yapılarak, görev almak isteyen istekli bireylerin farklı şekillerde rol almalarının da önü açılmıştır. Mesela, *Greeter/Screenner* adı verilen pozisyonlarda görev alanlar, başvuru noktalarına gelip yardım talebinde bulunanları karşılamakta ve “hoş geldiniz” ambiyansı yaratarak, mükellefleri soru ya da sorunlarına göre ilgili kişilere yönlendirmektedirler. Diğer bir deyişle bir nevi “danışma” hizmeti vermektedirler.

Bir başka örnek ise “*interpreter*” adı verilen çevirmen kişilerdir. Özellikle İngilizce dili dışında akıcı olarak başka dil konuşabilen gönüllüler, yeterli İngilizcesi olmayan mükelleflere yönelik olarak, başka bir dilde de yardımcı olmaktadır. Son derece kozmopolit bir yapıdan oluşan Amerika’da, türlü uluslardan insanların yaşadığı düşünülürse bu kişiler açısından da büyük bir kolaylık sağlandığı görülmektedir. Örneğin Türkçe konuşan biri ile karşılaşılıp, rahatlıkla beyanname doldurmak mümkündür.

Eğitimleri başarı ile tamamlayanlar beyanname hazırlayan kişiler olarak görev alabilmektedir. “*Tax preparer*” olarak adlandırılan bu kişiler, beyannamelerin hazırlanmasında aktif rol alarak mükelleflere yardım etmektedirler. Bilgi işlem problemlerinin çözümünde rol almak için “*computer specialist*” olmak ya da tüm bahsedilen kişileri koordine etmek ve vergisel problemleri çözmek için “*tax coach*” olarak görev almak da mümkün hale getirilmiştir. Böylece bilgi seviyesi, görev alınmak istenilen duruma göre gönüllü katılmak mümkün hale getirilmiştir.

C. Neden Vergi Gönüllüsü Olarak Çalışayım?

Bu sorunun cevabını da birkaç neden sayarak IRS şöyle cevaplamıştır:

“1. Tecrübeye gerek olmaksızın, özel bir eğitim almış olacaksınız. Hatta İngilizce dışında başka bir dile de hakim olsanız, yine gönüllü olarak görev alabiliyorsunuz.

2. IRS çok özel bir eğitim verdiği gibi, özel materyaller de veriyor. Örneğin hesaplama tabloları, rehberler ve broşürler gibi. Bunlara ücretsiz ulaşmış olacaksınız ve temel anlamda bir beyanname nasıl

hazırlanır, hangi vergi indirimlerinden faydalanılır vb. pek çok sorunun cevabını da öğrenme fırsatınız olacak.

3. Gönüllü olarak çalışmak için esnek saatlere sahip olacaksınız. İsteddiğiniz şekilde zaman ayarlaması yapabilirsiniz. Gönüllüler genel olarak haftada 3 ila 5 saat hizmet vermekte ve Ocak ayının ortasından gelir vergisi beyannamesinin verilme ayı olan Nisan ayı sonuna kadar süren bir organizasyonda görev almış olacaksınız".

IV. "VERGİ KLİNİĞİ" PROJESİ

Maliye bölümünde son birkaç yıldır verdiğim dersler esnasında öğrencilerimi uygulamalı olarak çalıştırmaya gayret ediyorum. Zira vergi konusu muhakkak uygulama da yapılması gereken alanlardan biridir. Bu anlamda öğrencilerin eğitim aşamalarında uygulama yapabilmelerine olanak sağlayan bir mekanizmanın nasıl hayata geçirilebileceği hususu aklımda hep cevap arayan bir soru olarak kalmıştır.

Vergi kliniği adını verdiğim projenin özü de vergi gönüllülerine temel anlamda benzemektedir. Vergi kliniği uygulaması altında özellikle vergi ve muhasebe mesleğinde kariyer yapacak 3 ya da 4. sınıf İİBF öğrencileri (maliye, işletme, iktisat vb), beyan dönemlerinde yardıma ihtiyacı olan (yaşlı, engelli, küçük esnaf, GMSİ sahibi gibi) mükelleflere destek vermek amacıyla, alışveriş merkezi ya da merkezi bölgelerde yer alan kiosk, stand, desk, küçük ofisler vb. yerlerde görev alabilirler. Bu görev gönüllülük esasına dayandırılabilir gibi öğrencilere küçük cep harçlıkları da verilebilir. Üstelik bu sayede öğrenciler uygulama hakkında bilgi sahibi olur ve uygulamayı bir nebze de olsa yakından görebilir. Çözülmesi gereken hususları araştırarak hem kendilerini yetiştirmiş hem de mükelleflere yardım etmiş olurlar. Aynı zamanda sosyal anlamda da gelişim gösterirler.

Öğrencilere temel bir eğitim verilebileceği gibi, her bir öğrenci ekibinin başına, gelen sorunların çözümünü sağlayabilmek ve koordinasyon amacıyla bir vergi memuru ya da meslek mensubu (SMMM gibi)³ bulundurulabilir. Ben öğrenciler arasında gönüllüler çıkacağına da inanıyorum. Pek çok genç biraz olsun tecrübe sahibi olmak için çok dü-

³ Amerika'da Vergi Gönüllüsü uygulamasında görev alan vergi ve muhasebe meslek mensuplarına özel vergi indirimleri verilmektedir. Böylece onların katılımları teşvik edilmektedir. Vergi kliniği projesinde görev almak isteyen meslek mensuplarına da özel maktu indirimler ya da beyan edilen gelirin belirli oranında indirimler sağlanabilir.

şik ücretlere ya da kimi zaman karşılık görmeksizin çalışma gayreti içerisine girebiliyorlar. Dolayısıyla böyle bir projenin hem öğrencilere hem de topluma faydası olacağına da inancım sonsuzdur.

V. SONUÇ

Vergi tahsilatını hızlandırmanın yollarından biri de mükelleflere mümkün olduğunca kolaylık sağlamak ve bürokratik işlemleri kolaylaştırmaktır. Türk Gelir İdaresinin bu konuda önemli adımlar attığı ve pek çok projesinin de hayata geçirilmek üzere beklediği bilinmektedir. Bu açıdan Amerikan Gelir İdaresi uygulaması olan “vergi gönüllüleri”ne benzeyen bir mekanizma üniversite öğrencisi gençlerimiz aracılığı ile gerçekleştirilebilir. Bu sayede hem mükelleflerin ayağına kadar hizmet götürülmüş hem de öğrencilerin pratik yapmalarına olanak sağlanmış olur. Proje tüm tarafların kazandığı bir uygulama haline getirilebilir.